

การประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีมในเนื้อหาการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชน ของนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 5

จิตตะวัน จิตระกูล*, กฤษ จารุชาติ

ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลอุดรดิตถ์ อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ 53000

Teaching Application of Team-Based Learning Topics in Health Systems Management at a Community Hospital for the Fifth-year Medical Students

Chittawan Chitrakool*, Krish Charuchat

Medical Education Center, Uttaradit Hospital, Uttaradit Province, Thailand, 53000

หลักการและวัตถุประสงค์ : การจัดการเรียนการสอนเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพเพื่อให้นิสิตแพทย์เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการทำงานเป็นทีมนับเป็นเรื่องยาก ประกอบกับความสนใจในการเรียนของนิสิตแพทย์มีน้อย ทำให้ประสิทธิผลต่อการเรียนต่ำ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีประสิทธิผล และนิสิตแพทย์เกิดความพึงพอใจในการเรียนเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชน

วิธีการศึกษา : ทำการศึกษาในนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 5 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 31 ราย ที่ศึกษาอยู่ที่ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลอุดรดิตถ์ โดยแบ่งนิสิตแพทย์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนแบบเดิมจำนวน 16 ราย และกลุ่มที่ประยุกต์ใช้วิธีการเรียนแบบทีมจำนวน 15 ราย โดยการเปรียบเทียบประสิทธิผลด้านความรู้ ทักษะ และความพึงพอใจของนิสิตแพทย์

ผลการศึกษา : นิสิตแพทย์ทั้ง 2 กลุ่ม มีลักษณะทั่วไปไม่แตกต่างกัน กลุ่มที่มีการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมมีคะแนนวัดผลด้านความรู้เฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบเดิม (72.69 ± 5.45 และ 66.51 ± 3.38 ตามลำดับ) ($p < 0.01$) นิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (3.74 ± 0.30) โดยเฉพาะด้านทักษะการทำงานเป็นทีม (4.23 ± 0.50) ความสามัคคีภายในทีม (4.19 ± 0.66) และการติดต่อประสานงาน

Background and Objective : It seems to be difficult to teach medical students for the subject of health systems management by improving their knowledge, regarding team working skills. Additionally, the students' alertness and interest in this topic is usually minimal. The purpose of this study were to find teaching model that interest, achievements and personal satisfaction by applying the team-based learning (TBL).

Methods : Involved medical students were divided by stratified sampling into two groups. The first group, control group, received the non-TBL activities (N = 16), the second group received the TBL activities (N = 15). The outcome was then compared in terms of gained knowledge, practice results and overall satisfaction.

Results : The general characteristic among the two groups were not different. Although, the mean scores in the TBL trained group were higher than in the non-TBL group (72.69 ± 5.45 vs 66.51 ± 3.38). This difference was statistically significant ($p < 0.01$). On average, the medical students undergoing TBL (3.74 ± 0.30) were more satisfied especially in terms of team working skills (4.23 ± 0.50), team unity (4.19 ± 0.66) and team contact (4.00 ± 0.63).

Conclusions : Teaching application of TBL topics in health systems management at the community hospital is

*Corresponding author : Chittawan Chitrakool, Medical Education Center, Uttaradit Hospital, Uttaradit Province, Thailand, 53000

E-mail : drchittawan@hotmail.com

(4.00 ± 0.63) ซึ่งการสอนเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมมีผลให้ประสิทธิผลต่อการเรียนเพิ่มมากขึ้นและนิสิตเกิดความพึงพอใจสูงช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ดี

สรุป : การสอนเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมมีผลให้ประสิทธิผลต่อการเรียนเพิ่มมากขึ้นและนิสิตเกิดความพึงพอใจสูง ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ดี

คำสำคัญ : ประสิทธิผลต่อการเรียน การเรียนแบบทีม การเรียนแบบเดิม

a very powerful tool to increase achievements and personal satisfaction of medical students.

Key words : Achievements, Team-Based Learning, Lecture-Based Learning

สรินครินทร์เวชสาร 2559; 31 (1): 105-111. ♦ Srinagarind Med J 2019; 31 (1): 105-111.

บทนำ

หลักสูตรแพทยศาสตรศึกษา ปีพ.ศ. 2551 มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ รายวิชาเวชศาสตร์ชุมชน ครอบครัวและอาชีวเวชศาสตร์ 2 (Community, Family and Occupational Medicine 2; CFOM2) กำหนดให้นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 5 เรียนรู้หลักการและแนวทางการปฏิบัติทางอาชีวเวชศาสตร์ การเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานการค้นหาคำปรึกษา และการจัดการแก้ไขและฝึกปฏิบัติ เวชศาสตร์ครอบครัวและเวชศาสตร์ชุมชนที่โรงพยาบาลชุมชน ทฤษฎีการบริหารจัดการระบบสุขภาพ มีวัตถุประสงค์ด้านความรู้ คือ การประยุกต์ใช้หลักการทางเวชศาสตร์ชุมชนครอบครัวแบบองค์รวม และการทำงานเป็นทีมหรือเครือข่ายในระหว่างปฏิบัติเวชกรรมในโรงพยาบาลชุมชน เพื่ออธิบายระบบสุขภาพระดับชุมชน อำเภอ ภูมิภาค และประเทศ ลักษณะหรือปัญหาสุขภาพในโรงพยาบาลชุมชนในระดับประชากรชุมชนและโรงพยาบาลชุมชนที่พบบ่อยด้วยระบาดวิทยาคลินิกและบอกแนวทางการจัดการและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบการจัดการระบบสุขภาพระดับชุมชนและอำเภอ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดทักษะในการทำงานเป็นทีมร่วมกับสหวิชาชีพหรือชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมาย คิดวิเคราะห์และวางแผนแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning) และทักษะการแพทย์เชิงประจักษ์ (Evidence-Based Decision) และมีเจตคติที่ดี โดยเกิดมุมมองที่ดีต่อองค์กรสุขภาพ

ในระดับชุมชน อำเภอ หรือชนบท และบุคลากรสหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชนและตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของแพทย์ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพตามบริบทและสถานการณ์ โดยใช้ระยะเวลาในการเรียน 4 สัปดาห์

ซึ่งรูปแบบการสอนเดิมเป็นการสอนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบสุขภาพ โครงสร้างภาระหน้าที่ของโรงพยาบาลชุมชน หลักการบริหารทั่วไปของโรงพยาบาลชุมชน รวมถึงยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้การสอนแบบบรรยายเป็นหลัก จำนวน 12 ชั่วโมง ร่วมกับการฝึกปฏิบัติงานจริงในโรงพยาบาลชุมชนเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างจำกัดที่จะทำให้นิสิตสามารถเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนได้ครอบคลุมตามสาระการเรียนรู้ได้ทั้งหมด เนื่องจากมีเนื้อหาและระยะเวลาในการเรียนค่อนข้างจำกัด ทำให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองค่อนข้างน้อย และอาจขาดความตั้งใจและเอาใจใส่ในการเรียนในบางครั้ง ซึ่งจากการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบปัญหาเกี่ยวกับนิสิตหลายประการ เช่น ขาดความเอาใจใส่ต่อการลงปฏิบัติงาน ขาดทักษะในการทำงานเป็นทีม ดังนั้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อให้นิสิตสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จึงได้มีแนวคิดในการทำวิจัยเพื่อหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม โดยนำการจัดการเรียนการสอนแบบทีม (Team-Based Learning)

หรือการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่ได้รับความนิยมการคิดค้นและพัฒนาโดย Michaelson และ Black⁴ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาแพทยศาสตร์ โดยเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการร่วมมือกันในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกันเป็นทีม ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน สมาชิกภายในทีมมีหน้าที่รับผิดชอบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน ช่วยในการพัฒนาทักษะการรู้คิดของนิสิตแพทย์ให้มีระดับสูงขึ้นไป มีการช่วยเหลือทางสังคมสำหรับนิสิตแพทย์ที่มีความเสี่ยงสนับสนุนพัฒนาการระหว่างบุคคลและทักษะของทีม รวมทั้งส่งเสริมความกระตือรือร้นของผู้สอน^{5,7} โดยผู้เรียนต้องรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของกลุ่มนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม โดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ประเมินและปรับแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรับความรู้จากการอภิปรายแก้ปัญหาภายในกลุ่มภายใต้การบอกรับข้อมูลย้อนกลับอย่างทันทีจากอาจารย์ผู้สอน เป็นผลให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้อย่างถูกต้อง ซึ่งการเรียนแบบทีมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบูรณาการเข้ากับเนื้อหาการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกฝนตนเอง ฝึกการแสดงความคิดเห็น ฝึกความรับผิดชอบและเรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่นโดยมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมเป็นสำคัญเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการร่วมมือกันในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน สมาชิกภายในทีมมีหน้าที่รับผิดชอบ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน ช่วยในการพัฒนาทักษะ สนับสนุนพัฒนาการระหว่างบุคคลและทักษะของทีม รวมทั้งยังสามารถส่งเสริมความกระตือรือร้นของผู้สอนได้อีกด้วย⁶ วัตถุประสงค์ในการศึกษาประสิทธิภาพต่อการเรียนเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชน โดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีม เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันและของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแพทย์ทั่วไปส่วนใหญ่ยังคงใช้การเรียนแบบเดิมเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชาที่มีจำนวนมากเพื่อต้องการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการให้ครอบคลุมในเวลาจำกัด และที่สำคัญ คือนิสิตชอบที่จะเรียนแบบบรรยายมากกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้นิสิตจะขาดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ทั้งในการกำหนดเนื้อหาและการถ่ายทอดเนื้อหา นิสิตจึงเป็นเพียงผู้เรียนที่มีหน้าที่รับเนื้อหา บทบาทส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ผู้สอน ทำให้นิสิตขาดพลังในการพัฒนาศักยภาพตนเอง ขาดพฤติกรรมใฝ่รู้ ไม่ศึกษาความรู้จากแหล่งอื่น มักใช้วิธีการเรียนด้วยการพยายามจดจำเนื้อหาที่ผู้สอนถ่ายทอดขณะบรรยายให้มากที่สุดโดยคิดว่าเป็นวิธีการเรียนที่ดีที่สุด³

เพื่อหาปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการเรียนการสอนเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชน เปรียบเทียบประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมและแบบเดิม และศึกษาความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชน

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Study) ในนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 5 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 31 ราย แบ่งกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยใช้เพศและเกรดเฉลี่ยจากผลการเรียน (GPAX) เป็นเกณฑ์เพื่อจัดความลำเอียงในการเลือกตัวอย่าง ให้ลักษณะพื้นฐานของประชากรมีความคล้ายคลึงกัน และไม่ส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีม (team-based learning, TBL) จำนวน 15 ราย ส่วนกลุ่มที่เรียนแบบบรรยาย (non-TBL) จำนวน 16 ราย และแบ่งทั้งสองกลุ่มใหญ่ให้เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 ราย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กลุ่มที่ประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีม เก็บข้อมูลโดยแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบวัดประสิทธิผลต่อการเรียนในเนื้อหาการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชน

ประกอบด้วย แบบวัดความรู้รายบุคคลและแบบวัดความรู้รายกลุ่ม และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีม โดยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการสอนของโกษา สุตหอม และ วรธนา อัจจงคำ⁶ ที่ได้รับการตรวจทานจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้ในกลุ่มนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ 0.89

2. กลุ่มที่เรียนแบบเดิม เก็บข้อมูลโดยแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบวัดประสิทธิผลต่อการเรียนในเนื้อหาการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชน ประกอบด้วย แบบวัดความรู้รายบุคคล และแบบวัดความรู้รายกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้

แผนการจัดการเรียนรู้การบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีม ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้และกิจกรรม จำนวน 6 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อาจารย์พิเศษจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งมีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนแบบทีมมาช่วยในการกำหนดและพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวร่วมกันก่อนที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน โดยในวันที่จัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีม อาจารย์พิเศษจะเป็นผู้ดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. เปรียบเทียบสัดส่วนเพศของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยสถิติ Chi-Square Test เปรียบเทียบอายุและเกรดเฉลี่ยจากผลการเรียน (GPAX) ด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test

2. เปรียบเทียบประสิทธิผลของการเรียนระหว่างกลุ่ม ด้วยสถิติ Independent sample t-test

3. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีมด้วยสถิติ Mann-Whitney U-Test

ซึ่งการวัดและประเมินประสิทธิผลต่อการเรียนในส่วนของการให้คะแนนจากแบบวัดความรู้รายบุคคลของเนื้อหาการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนโดยการ

ประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีมและการเรียนแบบเดิม จะมีอาจารย์ที่รับผิดชอบรายวิชาเวชศาสตร์ชุมชนเป็นผู้ให้คะแนนจำนวน 3 ท่าน เพื่อจัดความลำเอียงในการวัดประสิทธิผลต่อการเรียน และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ก่อนที่จะนำไปรวมกับคะแนนที่ได้จากแบบวัดความรู้รายบุคคล

การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยแพทยศาสตรศึกษา ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลอุดรดิตถ์ เลขที่ M2557-1

ผลการศึกษา

1) ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเรียนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีม (TBL) และแบบเดิม (non-TBL) มีลักษณะทั่วไปในเรื่องเพศ อายุ และเกรดเฉลี่ยจากผลการเรียนไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	TBL (N=15)	non-TBL (N=16)	p-value
เพศ, จำนวน(ร้อยละ)			
ชาย	6 (40.00)	8 (50.00)	1.00
หญิง	9 (60.00)	8 (50.00)	
อายุ (ปี) (mean ± S.D.)	22.93 ± 0.59	22.75 ± 0.58	0.94
เกรดเฉลี่ย (mean ± S.D.)	2.97 ± 0.32	3.00 ± 0.46	0.32

2) ประสิทธิภาพต่อการเรียน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในเนื้อหาการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีมและการเรียนแบบเดิม พบว่า กลุ่มที่เรียนแบบเดิมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 66.51 ± 3.38 ส่วนการเรียนรู้แบบทีมมีคะแนนเฉลี่ย 72.69 ± 5.45 จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มที่ได้รับการเรียนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบทีมมีคะแนนเฉลี่ยในเนื้อหาการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบเดิม ($p < 0.01$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในเนื้อหาการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมและการเรียนแบบเดิม

รูปแบบการเรียน	คะแนนเฉลี่ย (mean ± S.D.)	p-value
การเรียนแบบเดิม	66.51 ± 3.38	0.01*
การเรียนแบบทีม	72.69 ± 5.45	

3) ความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีม
 กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเรียนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมมีความพึงพอใจในระดับมาก (3.74 ± 0.30) โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจสูงสุด 3 ประเด็นแรก ได้แก่ ทักษะการทำงานเป็นทีม ความสามัคคีในทีมและการติดต่อประสานงานในทีม (4.23 ± 0.50, 4.19 ± 0.66, 4.00 ± 0.63) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีม (N=15)

ตัวแปร	คะแนนความพึงพอใจ (mean ± S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ความรู้ทางวิชาการ	3.39 ± 0.40	ปานกลาง
ทักษะการทำงานเป็นทีม	4.23 ± 0.50	มากที่สุด
การติดต่อประสานงานในทีม	4.00 ± 0.63	มาก
ความรับผิดชอบของสมาชิกในทีม	3.74 ± 0.57	มาก
ความสามัคคีภายในทีม	4.19 ± 0.66	มาก
การให้ข้อมูลสนับสนุนจากอาจารย์	3.65 ± 0.85	มาก
สถานที่ใช้ในการเรียน	3.75 ± 0.78	มาก
เวลาที่ใช้ในการเรียน	3.31 ± 0.54	ปานกลาง
จำนวนสมาชิกภายในทีม	3.44 ± 0.85	มาก
ภาพรวมในการเรียน	3.70 ± 0.82	มาก
รวม	3.74 ± 0.30	มาก

วิจารณ์

เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการเรียนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมและแบบเดิม จากการประเมินในการนำเสนอรายงานการศึกษาภาคสนามของนิสิตแพทย์พบว่าไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก นิสิตทั้งสองกลุ่มยังคงมีวิธีการและรูปแบบการเตรียมการ และการนำเสนอในรูปแบบเดิมทั้งในเรื่องของวิธีการนำเสนอและรายละเอียดของการนำเสนอ แต่สังเกตได้ว่ากลุ่มที่ประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมจะมีความพร้อม ทักษะการทำงานเป็นทีม และความสามัคคีภายในทีมที่ดีกว่า รวมถึงสมาชิกในทีมมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มที่เรียนแบบเดิม ซึ่งถึงแม้ว่าคะแนนการนำเสนอการศึกษาภาคสนามไม่แตกต่างกัน แต่จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผลของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบแตกต่างกัน

โดยกลุ่มที่ได้รับการเรียนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบเดิม (p<0.01) แสดงว่าการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมจะให้ประสิทธิผลต่อการเรียนที่ดีกว่า เนื่องจากการเรียนเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนมีระยะเวลาที่ค่อนข้างจำกัด แต่การประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมทำให้นิสิตสามารถเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนได้ครอบคลุมตามสาระการเรียนรู้ได้มากขึ้น และที่สำคัญการเรียนเรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกัน ดังนั้น การประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมจึงเป็นการกระตุ้นให้นิสิตมีการทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตั้งใจและเอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้น

เปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกฝนตนเอง ฝึกการแสดงความคิดเห็น ฝึกความรับผิดชอบและเรียนรู้บทบาทของตนและผู้อื่นโดยมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการร่วมมือกันในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน สมาชิกภายในทีมมีหน้าที่รับผิดชอบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน ช่วยในการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม รวมทั้งยังสามารถส่งเสริมความกระตือรือร้นของผู้สอนได้อีกด้วย^{5,7}

การจัดการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนในการควบคุมอดีตที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอน โดยจัดให้มีอาจารย์ที่รับผิดชอบรายวิชาเวชศาสตร์ชุมชนเป็นผู้ให้คะแนนจำนวน 3 ท่าน และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยก่อนที่จะนำไปรวมกับคะแนนที่ได้จากแบบวัดความรู้บุคคลเพื่อจัดความลำเอียงในการวัดประสิทธิผลต่อการเรียนและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาที่ได้ ซึ่งผลจากการจัดการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมที่ได้ พบว่าเป็นรูปแบบการเรียนที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจมาก เนื่องจากการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย ทำให้ผู้เรียนสามารถซักถามเพื่อนในทีมให้ช่วยอธิบาย ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมทำให้นิสิตมีทักษะการทำงานเป็นทีม การติดต่อประสานงานในทีม และความสามัคคีภายในทีมมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของปัญญา สนั่นพานิชกุล และยศพล เหลืองโสมนภา⁸ ที่พบว่า ข้อเด่นที่นิสิตแพทย์พึงพอใจในการทำงานเป็นทีมการประสานงานในทีม และความสามัคคีภายในทีม สำหรับการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมสามารถให้ประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับนิสิตมากขึ้น ซึ่งในอนาคตควรจะมีการปรับเปลี่ยนการเรียนให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานของการเรียนแบบทีม เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบและประโยชน์ของการเรียนแบบทีมมากขึ้น⁹

สรุป

ประสิทธิผลต่อการเรียนเรื่องการบริหารจัดการระบบสุขภาพที่โรงพยาบาลชุมชนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมและแบบเดิมแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ได้รับการเรียนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบเดิม ($p < 0.01$) ส่วนความพึงพอใจในการเรียนโดยการ

ประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพึงพอใจต่อทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความสามัคคีภายในทีม การติดต่อประสานงานในทีม สถานที่ใช้การเรียน ความรับผิดชอบต่อสมาชิกในทีม ภาพรวมในการเรียน การให้ข้อมูลสนับสนุนจากอาจารย์ จำนวนสมาชิกภายในทีม ความรู้ทางวิชาการ และเวลาที่ใช้ในการเรียน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้การเรียนแบบทีมในการเรียนการสอนเป็นการสร้างให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการทำงานเป็นทีม เน้นให้เกิดความรับผิดชอบต่อทั้งงานที่เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งจำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสมกับรายวิชาที่นำมาใช้

เอกสารอ้างอิง

1. Florian L Stigler, Robbert J Duvivier, Margot Weggemans, Helmut J F Salzer. Health professionals for the 21st century: a students' view. *Lancet* 2010; 376: 1877-8.
2. วิโรจน์ สารรัตน์. กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อ การศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิทยวิสุทธ์, 2556.
3. นฤมล จรุงเรือง, สมใจ วินิจกุล. การศึกษาพฤติกรรมใฝ่รู้ระหว่าง นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 ของวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์. *วารสารการศึกษพยาบาล* 2545; 12: 49-60.
4. Michaelsen LK, Black RH. Building learning teams: The key to harnessing the power of small groups in higher education. In: Kadel S, Keehner J, editors. *Collaborative learning: a source book for higher education*. Vol 2. State Collage, PA: National Center for Teaching, Learning and Assessment; 1994: 65-81.
5. สิรินารถ จงกลกลาง. รูปแบบการสอน Team-Based Learning. *วารสารวิชาการสีมาจารย์* 2551; 21: 86-91.
6. โกษา สุตหอม, วรณา อัจจงค์. การเรียนแบบทีมที่กลุ่มงานกุมารเวชกรรม ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก. *พุทธชินราชเวชสาร* 2551; 25: 11-5.

7. Michaelsen, LK. Getting started with team learning. In: Michaelsen LK, Knight AB, Fink LD, editors. Team-Based learning, A Transformative use of small group in college teaching. Sterling VA: Stylus Publishing; 2004: 27-50.
8. ปัญญา สนั่นพานิชกุล, ยศพล เหลืองโสมนภา. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อการเรียนแบบเดิมกับการเรียนแบบทีมของนิสิตแพทย์ในการเรียนการสอนทางนรีเวชวิทยา. วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิกโรงพยาบาลพระปกเกล้า 2556; 30:192-200.
9. Burgess AW, McGregor DM, Mellis CM. Applying Established Guidelines to Team-Based Learning Programs in Medical Schools: A Systematic Review. Acad Med 2014; 89: 678-88.

